

Sotsiaalteaduste õppekavagrupi doktoriõppe hindamisotsus Tallinna Ülikool

26/02/2019

**Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri
kõrghariduse hindamisnõukogu otsustas kinnitada
hindamiskomisjoni aruande ja viia järgmine Tallinna Ülikooli
sotsiaalteaduste õppekavagrupi doktoriõppe
kvaliteedihindamine läbi seitsme aasta pärast**

Lähtuvalt ülikooliseaduse § 10 lg-s 4 ja Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri põhimääruse punktidest 3.7.3 ja 3.7.1 tuleneva volituse põhjal kehtestatud dokumendi "Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine" punktist 40.1 sedastab Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri kõrghariduse hindamisnõukogu (edaspidi Nõukogu) järgmist:

1. Tallinna Ülikool kooskõlastas EKKAgaga õppekavagrupi kvaliteedihindamise aja 6.10.2017
2. EKKA juhataja kinnitas 23.08.2018 korraldusega Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduse, õppekavagrupi doktoriõppe kvaliteedihindamise komisjoni (edaspidi komisjon) koosseisus

Jonas Hinnfors (esimees)	Professor, University of Gothenburg, Rootsi
Suzanne Franks	Professor, City University London, Ühendkuningriigid
Emily Grundy	Professor, University of Essex and London School of Economics, Ühendkuningriigid
David Inglis	Professor, University of Helsinki, Soome
Knud Erik Jørgensen	Professor, Aarhus University, Taani
Mart Laatsit	PhD student, Copenhagen Business School, Taani
Jaanika Puusalu	PhD student, University of Exeter, Ühendkuningriigid

3. Tallinna Ülikool esitas sotsiaalteaduste õppekavagrupis hindamisele järgmised doktoriõppekavad:

Riigi- ja poliitikateadused
Sotsioloogia
Demograafia

4. Tallinna Ülikool esitas eneseanalüüsi aruande EKKA büroole 13.07.2018, mille hindamiskoordinaator saatis komisjonile 13.08.2018.
5. Hindamiskülastus Tallinna Ülikoolis toimus 18.-19.10.2018.
6. Komisjon saatis hindamisaruande projekti EKKA büroole 30.11.2018, mille EKKA edastas kõrgkoolile kommenteerimiseks 5.12.2018 ja millele Tallinna Ülikool esitas vastuse 17.12.2018.
7. Komisjon esitas lõpliku hindamisaruande EKKA büroole 21.12.2018. Hindamisaruanne on otsuse lahutamatu osa. Aruanne on kättesaadav EKKA koduleheküljel.
8. Lõpliku hindamisaruande ja eneseanalüüsi aruande edastas Nõukogu sekretär Nõukogu liikmetele 14.02.2018.
9. Nõukogu arutas saadud dokumente 26.02.2019 istungil 9 liikme osalusel ning otsustas tuua hindamisaruandest välja järgmised Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste õppekavagrupi doktoriõpet puudutavad tugevused, soovitud ning parendusvaldkonnad.

Komisjon tõi Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste õppekavagrupi ning Tartu Ülikooli meedia ja kommunikatsiooni puhul välja järgmised läbivad tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitud:

Tugevused

- 1) Mõlemas ülikoolis läbi viidud struktuurireformid on aidanud kaasa nüüdisaegse sotsiaalteaduste haridus- ja teadussüsteemi kujunemisele, mille oluliseks osaks on pühendunud õppejõud ja üliõpilased.
- 2) Nii õppejõud kui doktorandid panustavad tugevalt Eesti ühiskonna arengusse.
- 3) Lõpetanud on tööturul (nt ministeeriumid, valitsusväline sektor jt) kõrgelt hinnatud, sh ka nende analüüsi- ja esitlusoskuste poolest.
- 4) Õppekavade juhtimine toimib väga hästi. Õppekavajuhid on kõrgelt kvalifitseeritud, proaktiivsed, omavad häid akadeemiaväliseid sidemeid ning on hea õppe- ja teadustöö taustaga.
- 5) Doktoriseminaride süsteem töötab hästi. Nii doktorandid kui õppejõud esitlevad seal regulaarselt oma teadustööd ja annavad vastastikku tagasisidet. Seminaridel on seega toetav lisafunktsioon regulaarsele juhendamisele ja hindamisele.

Parendusvaldkonnad ja soovitud

- 1) Üheks olulisimaks väljakutseks on üliõpilaste pikale veninud lõpetamine. Kuigi äärmuslikke meetmeid tuleks vältida, peaksid kõik osapooled üle vaatama lõpetamise ajaga seotud prioriteedid ja nende realiseerimise võimalused. Puhtalt eesmärkide sõnastamisest ei muutu midagi. Rahastamine, selged protseduurid doktoriõppe projekti kõikide etappide jaoks ja mõistlik tasakaal doktori projekti ja muude tööde vahel on olulised tegurid.

- 2) Sotsiaalteaduste õppekavade üldine tunnusjoon on läbipaistvate suuniste, eeskirjade ja kordade puudumine töötajate ja üliõpilaste jaoks. Oleks teretulnud, kui mõned iseenesest mõistetavad reeglid ja menetlused muutuksid läbipaistvamaks ja kättesaadavamaks, ilma et süsteem muutuks liialt keerukaks ja bürokraatlikuks.
- 3) Komisjon soovib tungivalt kõigil vastutavatel osapooltel, alates ülikooli juhtkonnast kuni üksikute õppekavadeni, täpsustada ootusi juhendajate töökoormusele, lõpetamise ajale ning osakoormusega õppele. Kuna paljudel doktorantidel on ka ülikooliväline töökoht, tuleks osakoormusega õppe võimalused ametlikult ja selgelt reguleerida. Samuti tuleb analüüsida uue rahastamiskeemi mõju ja tagajärgi.
- 4) Paljud doktorandid üksteist ei tunne. Soovitatav on ülikoolil läbi mõelda võimalikud tegevused, et tugevdada doktorantide omavahelisi sidemeid.
- 5) Soovitatav on ülikoolidel läbi mõelda vastuvõtu põhimõtted ja muuta see enam fokuseerituks kandidaatide objektiivsetele näitajatele ning vähem toetuda juba eelnevalt väljakujunenud sidemetele juhendajatega.
- 6) Doktoritöö kaitsmiseks vajaliku kolme avaldatud artikli nõue sisaldab endas mitmeid riske. Lõpetamisprotsess on liialt aeganõudev, doktorantide ja juhendajate kaasautorlus võib minna liialt kaugele, artiklid avaldatakse pigem madalatasemelistes ajakirjades. Soovitatav on kaaluda publitseerimise nõuete muutmist.

Komisjon tõi Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste õppekavagrupi puhul välja järgmised läbivad tegevused, parendusvaldkonnad ja soovitused:

Tugevused

- 1) Juhendamine toimib üldiselt hästi. Kaasjuhendamise süsteem on samuti hästi välja arendatud.
- 2) Paljud üliõpilased käivad konverentsidel ning selleks on olemas ka vajalik rahastus (kuigi selgus, et kõik üliõpilased ei ole sellest teadlikud).
- 3) Ülikooli raamatukogu on piisava personali ja ressurssidega.
- 4) Sotsiaalteaduste õppekavadel on head suhted välismaailma ning tööandjatega. Vastupidiselt eneseanalüüsis öeldule, on tööandjad ja vilistlased arvamusel, et doktorikraad on hinnatud ning toob kasu ühiskonnale. Siiski mõned tööandjad sooviksid ülikooli poolt suuremat teavitustööd ja paremat koostööd.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- 1) Selgemalt tuleks määratleda doktorandi staatust puudutavad küsimused: täis- ja osakoormusega õppimine ning sellega seotud ajalised raamistikud; ootused doktorandi poolt läbiviidava õppetöö mahule; doktorantide erinevad rahastamisvõimalused; ootused doktorantide poolt saavutatavatele ülekantavatele oskustele.
- 2) Doktorante tuleks paremini nõustada ainekursuste valiku ja planeerimise osas.
- 3) Tagada tuleb nii õppejõudude kui doktorantide informeeritus olemasolevatest doktoriõpet puudutavatest regulatsioonidest ja reeglitest.
- 4) Kuigi ressursid on üldiselt üsna head, ei ole need alati võrdselt kättesaadavad, näiteks tarkvara puhul. Doktorantide tööruumid on peaaegu olematud. Doktoriõppe efektiivsuse, doktorantide sotsiaalse heaolu ning integratsiooni parandamiseks on soovitatav doktorantidele oma tööruumid ette näha.

- 5) Keeletoimetuse alane koolitus on kättesaadav, kuid liiga hilises doktoriõppe staadiumis. Kuna enamik doktoritöid on kirjutatud artiklite alusel, on keeleteoimeetus ning sellealane abi tähtis terve doktoriõppe vältel.
- 6) Ülikool pakub üliõpilastele tervisealast ja psühholoogilist nõustamist ja tuge, kuid doktorantidele selliseid võimalusi ei ole. Ülikool võiks kaaluda selliste teenuste pakkumist ka doktorantidele.

RIIGI- JA POLIITIKATEADUSED

Tugevused

- 1) 4+2 formaadis lõpetavate üliõpilaste osakaal on selgelt kasvamas.
- 2) Selgelt on reguleeritud juhendamiseks ettenähtud aeg (50 tundi aastas). Doktorikraadiga töötajate arv (13) on selgelt üle kriitilise künnise.
- 3) Doktoritööde retsenseerimis- ja kaitsmisprotseduurid on väga heal tasemel.
- 4) Enamus õppejõude ja juhendajad avaldab regulaarselt oma töid rahvusvahelistes ajakirjades.
- 5) Juhtudel, mil doktorandid töötavad kas õppejõu või teadurina, aitab see kaasa integratsioonile instituudi akadeemilisse kogukonda ning annab võimaluse töötada oma projektiga seotud alal.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- 1) Kaaluda võiks õppekavasse enamate teadustöö meetodite alaste kohustuslike kursuste lisamist ning viia neid läbi koostöös Demograafia ja Sotsioloogia õppekavadega.
- 2) Õppekava on kohati liiga paindlik, mis muudab üliõpilaste jaoks õpingute planeerimise keerukaks.
- 3) Ülikooli eneseanalüüs viitab, et on vaja parandada mõningate õppejõudude kaasatust teadustöösse. Komisjon soovib tungival, et õpetamine ja teadustöö oleksid kõigi akadeemiliste töötajate töö loomulikuks osaks.
- 4) Ei ole selge, mil määral osalevad õppejõud juhendamisel koolitustel. Komisjon soovib muuta juhendajate koolitus kohustuslikuks.
- 5) Ülikool on välja töötanud üliõpilaste tugisüsteemi, mis hõlmab nõustamist nii ülikooli kui ka akadeemilise üksuse tasandil. Saadud tagasiside näitas siiski, et kõik üliõpilased ei ole neist võimalustest teadlikud või ei ole rahul pakutava toetuse kvaliteediga. Seetõttu on soovitatav, et teave tehakse üliõpilastele regulaarselt ja arusaadavalt kättesaadavaks. Lisaks on vaja tagada, et õppekõrvalantavate nõustamise kvaliteet ja kättesaadavus oleks vastavuses standardiga.
- 6) Üliõpilaste osalusmäär pikaajalistes rahvusvahelistes mobiilsusprogrammides on väga madal. See on tõenäoliselt tingitud perekondlikest kohustustest või ülikoolivälisest töötamisest. Seetõttu võib kasuks tulla ka lühiajalise mobiilsuse ja konverentsidel osalemise toetusvõimaluste parandamine. Siiski ei olnud kõik üliõpilased erinevatest toetusvõimalustest teadlikud. Teadusprojektidega seotud üliõpilased on soodsamas olukorras, sest neil on ligipääs täiendavatele rahastamisallikatele. Soovitatav on regulaarselt ja arusaadavalt teavitada üliõpilasi erinevatest rahastamisallikatest.
- 7) Tuleks luua regulaarne tagasisidemehhanism nii vilistlaste kui ka tööandjate jaoks.
- 8) Jätkata tuleks juba võetud suunda doktorantide töölevõtmiseks nooremteaduritena.

SOTSIOLOOGIA

Tugevused

- 1) Õppejõud, üliõpilased ja juhid on väga pühendunud sotsioloogia õppekava edendamisele. Tööandjad ja sidusrühmad on hästi kaasatud.
- 2) Õppekava meelitab ligi kõrgetasemelisi kandidaate. On ka tõendeid edukatest vilistlastest, kelle doktoritööd on väga kõrge kvaliteediga.
- 3) Juhendamine on kõrge kvaliteediga. Kaasjuhendamise süsteem toimib, sinna on kaasatud ka välismaised juhendajad.
- 4) Üliõpilased, vilistlased ja tööandjad on üldiselt rahul õppekava sisu ja oskustega, mida õppekava üliõpilastele pakub.
- 5) Õpilased hindavad iga-aastast atesteerimist kui võimalust reflekteerida ja seada tulevase aasta eesmäärke.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- 1) Artiklite kaasautorluse osas (eriti koos juhendajaga) tuleks kehtestada potentsiaalsete vastuolude vältimiseks selgemad reeglid ja suunised.
- 2) Üliõpilastele tuleb paremini selgitada osalisel koormusel õppimisega kaasnevaid nõudeid, võimalusi ja tagajärgi.
- 3) Üliõpilastele peaks rohkem selgitama teadustöö eetikaga seonduvaid protseduure.
- 4) Tuleks ametlikult paika panna maksimaalne juhendatavate arv – võimalusel mitte rohkem kui viis. Juhendamisse tuleks kaasata ka nooremaid õppejõude, et nad saaksid juhendamisalaseid kogemusi omandada.
- 5) Igale üliõpilasele tuleks määrata kaasjuhendaja.
- 6) Mitmesugused sidusrühmad (nt ministeeriumid, Statistikaamet, erasektori uurimisasutused) on huvitatud teadusprojektidest ja nende tulemustest, nii et teadustöö tulemusi saaks poliitikakujundamisel kasutada nii Eestis kui ka laiemal ELi tasandil. Teabevahetust ja selle mõju võiks veelgi edendada konkreetsetele töötajatele sellekohase vastutuse andmine. Kõrgkoolivälistel sidusrühmadel võiks olla suurem roll instituudi nõukogus.
- 7) Võiks kaaluda kohustuslikku juhendamistalast koolitust, vähemalt alles karjääri alustavate teadlaste jaoks. Kogenud personalile võiks pakkuda sellealaseid täienduskoolitusi.
- 8) Üliõpilastele tuleb selgemalt väljendada ootusi õigeaegseks lõpetamiseks ning tutvustada ka samme, mida üliõpilane saab teha, et kindlustada õigeaegne lõpetamine.
- 9) Komisjon soovitab kehtestada võrdsete võimaluste seire protseduurid, eriti arvestades üliõpilaste töötamist paralleelselt õpingutega ja välisüliõpilaste arvu suurenemist.

DEMOGRAAFIA

Tugevused

- 1) Üliõpilaste ja akadeemilise personali vahel on head tööalased suhted. Üliõpilastel ja vilistlastel on olnud võimalik arutada oma doktoritöö küsimusi ja saada nõu kogu personalilt, mitte ainult nende juhendajatelt.

- 2) Rahvusvahelistele konverentsidele järgnevad koosolekud, kus õppejõud ja üliõpilased arutavad koos valdkonna uusi sisulisi ja metodoloogilisi arenguid. Need tegevused, koos iga-aastase doktorantide atesteerimisega, annavad sisendit edasisteks arendusteks ja aitavad luua ühist identiteeti instituudi liikmete vahel.
- 3) Üliõpilastel on head võimalused osaleda rahvusvahelistel konverentsidel ja saada kasu teadusvõrgustikest. Need tegevused võimaldavad saavutada meeskonnatöö, juhtimise, võõrkeeleoskuse ja isikliku arengu edendamise eesmärgi.
- 4) Enamik üliõpilasi läbib demograafiaalase koolituse EDSD (European Doctoral School on Demography) kaudu. See on rahvusvaheliselt tunnustatud kvaliteetne programm ja selles osalemine (mis hõlmab aastast Eestist eemal viibimist) aitab osalejatel luua rahvusvaheline võrgustik. Tallinna Ülikooli osalemine selles programmis on väikesele riigile mõistlik viis demograafilise koolituse vajaduse rahuldamiseks.
- 5) Instituudil on oma erialane raamatukogu ja andmeallikad ning üliõpilastel on neile ligipääs koos ekspertabiga nende kasutamise kohta.
- 6) Üliõpilastel on konverentsidel osalemiseks head võimalused. Tööandjad, partnerid ja vilistlased on rahul lõpetajate oskuste ja teadmistega.
- 7) Õppejõududel on rahvusvaheline õpetamise kogemus.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- 1) Üliõpilastele, kes ei osale ESDS programmis, pakutakse ainekursusi ülikooli õppejõudude poolt. Ressursikasutuse osas on see keeruline, arvestades üliõpilaste väga väikest arvu. Raske on ka katta kõiki õppekavas sisalduvaid aineid (sh valikaineid) igal õppeaastal. Soovitatav on Eestis resideeruvatele üliõpilastele pakkuda nt tasuta online kursusi, mis on välja töötatud *United Nations Fund for Population Activities* ja *the International Union for Scientific Study for Population* poolt. Koostöö Helsingi Ülikooli rahvastikuuuringute üksusega oleks samuti hea viis võimaldada üliõpilastel, kes ei saa pikaajalisse välismobiilsusesse suunduda, osaleda asjakohastel koolitustel.
  - 2) Ülikooli Eesti Demograafia Keskus on väike, nagu ka doktorantide arv (4). See on suureks väljakutseks ja muudab doktorikava haavatavaks. Demograafia erialad on üldjuhul ka rahvusvaheliselt väikesed. Keskus on õigustatult otsustanud keskenduda uuringutele, mis puudutavad Eestit. Tuginedes olemasolevatele sidemetele teiste Balti riikidega, võiks keskus üritada saada valdkonnas Baltimaade liidriks ning värvata doktorante Lätist ja Leedust, aga ka Venemaalt. Selgelt tuleks määratleda prioriteedid, kuna eriti juhtivad õppejõud on ülekoormatud.
  - 3) Juhendamispriktikad keskuses on väga erinevad ning üliõpilased näevad selles probleemi. Kavandatav lahendus on kaasjuhendaja kaasamine, kuigi tähtis on täiendavalt kehtestada mõningaid ühiseid standardeid ja ootusi juhendamise tavade kohta.
  - 4) Õppejõududest doktorantidele tuleks ametlikult võimaldada osakoormusega õpet. Õigeaegse lõpetamise tagamiseks peaks juhendamine olema proaktiivsem.
- 10.** Dokumendi „Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine“ p 40 sätestab, et hindamisnõukogu kinnitab hindamisaruande kolme kuu jooksul pärast selle saamist. Nõukogu kaalub hindamiskomisjoni poolt välja toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning otsustab viia järgmine õppekavagrupi kvaliteedi hindamine läbi kas seitsme, viie või kolme aasta pärast.

11. Nõukogu kaalus punktis 9 toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning leidis, et õppekava, sellel toimuv õpe ning õppealane arendustegevus vastavad nõuetele ning:

OTSUSTAS

Kinnitada hindamisaruanne ning viia järgmine Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste õppekavagrupi doktoriõppe kvaliteedi hindamine läbi seitsme aasta pärast.

Otsus võeti vastu 9 poolthäälega. Vastu 0.

12. Nõukogu teeb Tallinna Ülikoolile ettepaneku esitada EKKA-le hiljemalt 26.02.2020 tegevuskava aruandes toodud parendusvaldkondade ning soovitude arvestamise kohta.
13. Isikul, kes leiab, et otsusega on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on võimalik esitada vaide EKKA hindamisnõukogule 30 päeva jooksul pärast seda, kui vaide esitaja vaidlustatavast toimingust teada sai või oleks pidanud teada saada.

Nõukogu saadab vaide EKKA hindamisnõukogu vaidekomisjonile, kes esitab 5 päeva jooksul vaide saamisest nõukogule kirjaliku erapooletu arvamuse vaide põhjendatuse osas. Nõukogu lahendab vaide 10 päeva jooksul selle saamisest, võttes arvesse vaidekomisjoni põhjendatud seisukohta. Kui vaidet on vaja täiendavalt uurida, võib hindamisnõukogu vaide läbivaatamise tähtaega pikendada kuni 30 päeva võrra.

Otsuse kohtulik vaidlustamine on võimalik 30 päeva jooksul alates selle kättetoimetamisest, esitades kaebuse Tallinna Halduskohtu Tallinna kohtumajja halduskohtumenetluse seaduses sätestatud korras.

Eve Eisenschmidt
Nõukogu esimees

Hillar Bauman
Nõukogu sekretär